

سلامت و رفاهیت

دانشگاه گیلان

پردیس بین الملل

پایان نامه کارشناسی ارشد

بررسی نقض حریم خصوصی در فضای مجازی در حقوق بین الملل

از:

علیرضا شیخ الاسلامی

استاد راهنما:

دکتر مهدی ذاکریان

شهریور ماه ۱۳۹۲

پرديس بين الملل

حقوق بين الملل

بررسی نقض حریم خصوصی در فضای مجازی در حقوق بین الملل

از:

علیرضا شیخ الاسلامی

استاد راهنما:

دکتر مهدی ذاکریان

استاد مشاور:

دکتر رضا سیمبر

شهریور ماه ۱۳۹۲

این پایان نامه را تقدیم می‌کنم به:

پدر و مادر عزیز و فداکارم که همواره مشوق و همراه من در مسیر علم آموزی بوده‌اند

سپاس و قدردانی از تمامی اساتید بزرگوار که مراد نگارش این پایان نامه یاری نمودند
امیدوارم تلاش این حقیر قدری لطف و بزرگواری آن ها را جبران نموده باشد

فهرست مطالب

فصل یکم : شیوه پژوهش و کلیات

۱-۱ شیوه پژوهش	۱
۱-۱-۱ مقدمه	۱
۲-۱-۱ بیان مساله.....	۱
۳-۱-۱ ضرورت تحقیق	۲
۴-۱-۱ اهداف تحقیق	۲
۵-۱-۱ سوالات تحقیق	۳
۶-۱-۱ فرضیه تحقیق	۳
۷-۱-۱ روش تحقیق	۴
۸-۱-۱ موانع و محدودیت های تحقیق	۴
۹-۱-۱ ادبیات تحقیق	۴
۱۰-۱-۱ نوآوری تحقیق	۵
۱۱-۱-۱ سازماندهی تحقیق	۵
۲-۱ کلیات	۵
۱-۲-۱ چالش های حریم خصوصی	۵
۲-۲-۱ حریم خصوصی و منافع عمومی	۷
۳-۲-۱ حریم خصوصی و امنیت	۸
۴-۲-۱ حمایت از داده ها	۱۰
۵-۲-۱ حمایت های کیفی	۱۲
۶-۲-۱ ویژگی های خاص نقض حریم خصوصی در فضای مجازی و ضرورت نیاز به بررسی آن	۱۳
۷-۲-۱ مزیت ها و محدودیت های فضای سایبر برای حریم خصوصی	۱۴
۸-۲-۱ مزیت های فضای سایبر برای حریم خصوصی	۱۵
۹-۲-۱ محدودیت های فضای سایبر در حفظ حریم خصوصی	۱۶

فصل دوم : تعاریف و مفاهیم، دکنترین، تاریخچه و تحولات ، نقد و مبانی نظری

۱-۱-۲ تعریف و مفهوم فضای مجازی	۲۱
۲-۱-۲ ویژگیهای فضای مجازی	۲۲
۱-۲-۲ مفهوم حریم خصوصی	۲۴
۲-۲-۲ تعاریف حریم خصوصی	۲۵
۱-۳-۲ دکنترین و نظریات رایج در حریم خصوصی	۲۹
۱-۴-۲ تعاریف حریم خصوصی در برخی اسناد بین المللی	۳۹
۲-۴-۲ اعلامیه جهانی حقوق بشر (دهم دسامبر ۱۹۴۸ مجمع عمومی ملل متحد)	۳۹

۳-۴-۲	اعلامیه اسلامی حقوق بشر (دولتهای عضو کنفرانس اسلامی)	۳۹
۴-۴-۲	میثاق بین المللی بین المللی حقوقی مدنی و سیاسی ۱۹۶۶	۴۰
۵-۴-۲	کنوانسیون بین المللی منع کلیه اشکال تبعیض نژادی ۱۹۶۶	۴۰
۶-۴-۲	کنوانسیون اروپایی حقوق بشر	۴۰
۷-۴-۲	کنوانسیون آمریکایی حقوق بشر ۱۹۶۹	۴۱
۸-۴-۲	قطعنامه مجمع عمومی سازمان ملل در مورد حقوق بشر و توسعه دانش فنی	۴۱
۹-۴-۲	دستورالعمل شماره ۹۵/۴۶ شورای اروپا	۴۱
۱۰-۴-۲	تعریف کنفرانس نروژ	۴۱
۱۱-۴-۲	تعریف شورای اروپا	۴۲
۱-۵-۲	بررسی موردی تعریف حریم خصوصی در برخی کشورها	۴۳
۱-۶-۲	تحولات و سیر تاریخی پیدایش حق حریم خصوصی	۴۸
۱-۷-۲	نقدهای نظری موجود بر حریم خصوصی	۵۴
۱-۸-۲	تقسیم بندی پیشنهادی جرم شناختی برای موارد نقض حریم خصوصی در فضای مجازی	۵۶
۲-۸-۲	استفاده از داده های کاذب	۵۷
۳-۸-۲	جمع آوری و ذخیره غیرقانونی داده های صحیح	۵۸
۴-۸-۲	افشای غیرقانونی و سوء استفاده از داده ها	۵۹
۵-۸-۲	نقض تشریفات قانونی مربوطه به حریم خصوصی	۶۰
۱-۹-۲	اصول بین المللی حاکم بر حریم خصوصی اطلاعات در فضای مجازی	۶۰

فصل سوم: بررسی اسناد و رویه های بین المللی موجود در حمایت از حق حریم خصوصی در فضای مجازی

۱-۱-۳	ضرورت برخورد و همکاری بین المللی	۶۶
۱-۲-۳	اسناد در سطح بین المللی	۶۹
۲-۲-۳	اقدامات سازمان ملل متحد	۶۹
۳-۲-۳	جدیدترین اقدامات سازمان ملل در حمایت از حریم خصوصی در فضای مجازی	۷۲
۵-۲-۳	رهنمودهای سازمان همکاری و توسعه اقتصادی (OECD)	۷۲
۵-۲-۳	اقدامات انجمن بین المللی حقوق جزا	۷۴
۶-۲-۳	اجلاس جهانی درباره ی جامعه اطلاعاتی (WSIS)	۷۵
۷-۲-۳	حفظ حریم خصوصی فضای مجازی توسط یونسکو	۷۶
۱-۳-۳	اسناد در سطح منطقه ای	۷۶
۲-۳-۳	اتحادیه اروپا	۷۷
۳-۳-۳	مسائل حقوقی مرتبط با حمایت از داده های شخصی در حقوق اتحادیه اروپا	۸۴
۴-۳-۳	لزوم بررسی حمایت از داده های شخصی و تعارض قوانین در قوانین اتحادیه اروپا	۸۵
۵-۳-۳	کنوانسیون جرائم سایبر	۸۷
۶-۳-۳	موافقتنامه بندرگاه امن	۸۸

- ۷-۳-۳ اقدامات بخش حقوق بین الملل سازمان کشورهای آمریکایی (OAS) ۹۱
- ۸-۳-۳ رویکردهای متفاوت به مسأله حریم خصوصی از سوی آمریکا و اتحادیه اروپا ۹۲
- ۱-۴-۳ اسناد در سطح ملی در برخی کشورها ۹۶
- ۲-۴-۳ تحلیل تطبیقی قوانین کشورها ۹۸
- ۳-۴-۳ مفاهیم جزایی و تخلفات کیفری قوانین مربوط به حریم خصوصی ۱۰۱
- ۴-۴-۳ نتیجه گیری بررسی تطبیقی قوانین داخلی کشورها ۱۰۴
- فصل چهارم: جمع بندی، نتیجه گیری و پیشنهاد**

- ۱-۱-۴ نسبت حقوق بشر و آزادی بیان با تاثیر آن بر حریم خصوصی در فضای مجازی ۱۰۷
- ۲-۱-۴ حریم خصوصی، آزادی بیان و قانون ۱۰۷
- ۳-۱-۴ انتظارات و امتیازات در محیط شبکه ۱۱۰
- ۴-۱-۴ خصوصی سازی دولت ۱۱۳
- ۱-۲-۴ تعارض حریم خصوصی با آزادی اطلاعات ۱۱۶
- ۲-۲-۴ تعارض حریم خصوصی با سایر منافع عمومی ۱۱۷
- ۱-۳-۴ عوامل توجیه کننده نقض حریم خصوصی ۱۱۸
- ۲-۳-۴ نقض حریم خصوصی اطلاعاتی از جانب شهروندان ۱۲۲
- ۳-۳-۴ نقض حریم خصوصی اطلاعاتی از جانب حاکمیت ۱۲۳
- ۴-۳-۴ تاکید بر لزوم همکاری کشورهای جهان در گزارش دبیر کل سازمان ملل ۱۲۶
- ۱-۴-۴ لزوم حل تعارض امنیت ملی با رعایت حریم خصوصی در فضای مجازی ۱۲۷
- ۱-۵-۴ نتیجه گیری ۱۲۸
- ۱-۶-۴ پیشنهاد ۱۳۰
- منابع ۱۳۱

عنوان : بررسی نقض حریم خصوصی در فضای مجازی در حقوق بین الملل

نام دانشجو : علیرضا شیخ الاسلامی

فضای سایبری (مجازی)، شبکه‌ی رو به رشدی از فناوری‌های ارتباطی است که زندگی ما را کاملاً تحت تاثیر خود قرار داده است. در حال حاضر تراکنش‌های اجتماعی، اقتصادی و سیاسی بی شماری در فضای مجازی صورت می‌گیرد. با ارتقای فناوری، کیفیت و کمیت آن نیز بهبود می‌یابد. این فناوری که تراکنش‌های اجتماعی را فراهم می‌سازد، نظارت بر اعمال مختلف را به صورت نامحسوس، گروهی و فردی ممکن می‌کند.

امکان نظارت بر اعمال مختلف در فضای مجازی سبب به وجود آمدن تهدیدات جدی برای حریم خصوصی اطلاعات شده است. مفهوم حریم خصوصی را نمیتوان به سادگی با واژه‌ها و عبارات به تصویر کشید. حریم خصوصی بهیچینیکیز جنبه‌های مهم زندگی شناخته می‌شود. هیچکس نمیتواند بدون اینکه حریم فضای خصوصی‌اش حفظ شود، به زندگی ادامه دهد. بنابراین حفظ حریم خصوصی یکیز جنبه‌های بسیار گران‌بها و ارزش‌شخصیت‌فر است.

حریم خصوصی به عنوان یک کلید برای مجموعه‌های مباحث در موضوعات مختلف استفاده می‌شود. این موضوعات تطبیق‌گسترده‌ای را در بر می‌گیرند. اگر چه عبارات حریم خصوصی تقریباً هم‌معنا هستند، اما کاربرد آن در فضای مجازی به دلیل امکان نقض گسترده‌اش در این محیط به صورت خاص مورد توجه و تاکید قرار می‌گیرد. در این میان لزوم توجه حقوق بین الملل به تدوین قوانینی در زمینه حمایت از حریم خصوصی افراد بیش از پیش ضروری و حائز اهمیت به نظر می‌رسد که در این پایان نامه بررسی شده است.

کلید واژه :

حریم خصوصی - فضای مجازی - حقوق بین الملل - معاهدات و اسناد بین المللی - سازمان‌های بین المللی

فصل یکم

شیوه پژوهش و کلیات

فصل یکم: شیوه پژوهش و کلیات

۱-۱ شیوه پژوهش

۱-۱-۱ مقدمه

امروزه به وضوح مشاهده می شود ارتباطات جهانی از طریق اینترنت که در فضایی مجازی صورت می گیرد، مرزهای جغرافیایی را در هم شکسته و قلمرو جدیدی برای فعالیت های بشری در سطح بین المللی پدید آورده است. با توجه به نفوذ روزافزون اینترنت در زمینه های گوناگون حقوقی، دولتها خود را ناگزیر از قانونمند نمودن اینترنت دیده و قوانین داخلی و بین المللی برای این فضا وضع نموده اند و در حال بسط این قواعد هستند. لکن ماهیت فرامرزی و ابعاد بین المللی اینترنت باعث شده تنظیم آن توسط حاکمیت های مختلف، موجب اصطکاک صلاحیتها شده و ابهامات حقوقی این فضا افزوده گردد. بنابراین تلاش صرفاً یکجانبه ی دولتها برای قانونمند نمودن اینترنت بدون همکاری بین المللی بی حاصل خواهد بود.

از دیگر سو فضای مجازی، این امکان را فراهم آورده تا اطلاعات بدون دخالت دولتها و هر گونه مانع جغرافیایی، در دسترس تمام افراد در سراسر دنیا قرار گیرد. این ویژگی هر چند موجب تحقق حقوق بشر از جمله حق آزادی بیان و آزادی اطلاعات می گردد لکن اصول دیگر حقوق بشر از جمله حریم خصوصی از سوی دولت ها بارها خدشه دار شده و موجب گردیده است که اینترنت مانند دیگر ابزار اطلاع رسانی، مشمول محدودیتهای پیش بینی نشده در اسناد بین المللی گردد. به عبارت دیگر حقوق بین الملل در ارتباط با فناوری های نوین با خلاء بسیاری روبرو است که می توان گفت در بهترین حالت جز در برخی موارد در مرحله گفتمان بین دولت ها متوقف شده است. جایگاه حقوق بین الملل در فضای سایبر از جمله حوزه هایی است که به شدت نیاز به تنظیم یک ساز و کار حقوق بشری به ویژه در مقوله ی رعایت حریم خصوصی دارد.

۱-۱-۲ بیان مساله

حمایت از اشخاص در حوزه حریم خصوصی اطلاعات، قبل از رواج استفاده از کامپیوترها محدود به مقررات کیفری راجع به افتراء و حمایت از اسرار حرفه ای بود. اما با پیشرفت های علمی و گسترش توانایی های تکنولوژیکی، جمع آوری، ذخیره، پردازش و انتقال داده های شخصی، این حمایت های سنتی دیگر کافی نبودند. اساساً مسائل مربوط به نقض حریم خصوصی در فضای سایبر از نوع اطلاعات است زیرا کارکرد این محیط بر پایه داده و اطلاعات می باشد.

عدم تطابق مفاهیم و تعاریف و عناصر متشکله جرم بین دو فضای مجازی و واقعی، از جمله دلایل تمایزات بین این دو است. به همین لحاظ ضروری است مطالب و مفاهیم در قلمرو سایبر دوباره خوانی شود و هم زمان ویژگی های آن مورد توجه قرار گیرد. "فضای سایبر" یک عبارت انگلیسی است که ترجمه دقیقی هم در زبان فارسی ندارد و در چند سال اخیر وارد ادبیات حقوقی شده است. سایبر در مباحث حقوقی به معنای کامپیوتر، مودم، مخابرات و ماهواره با ویژگی شبیه سازی و مجازی سازی است.^۱ هر چند که این عبارت در زبان فارسی به «فضای مجازی» ترجمه شده است. اما ماهیت سایبر فراتر از مجازی بودن است. فضای ذهنی افراد، فضای مجازی است که فاقد هرگونه نمود و تظاهر بیرونی است و آنچه که در آن خلق می شود، قابلیت نقل و انتقال نداشته و هیچ گونه نقش مستقیمی در زندگی افراد بازی نمی کند. دنیاهای مجازی افراد مختلف با هم ارتباطی ندارند و جدا از دارنده خود، وجود مستقل و پایانی ندارند. اما فضای سایبر ضمن داشتن تمامی این خصائص در زندگی افراد بسیار تاثیرگذار است.

^۱ محمدحسن، دزیانی، جزوه آموزشی حقوق سایبر و جرائم سایبری، جلد اول، معاونت آموزش قوه قضائیه، چاپ محدود، ۱۳۷۸، ص ۴.

فضای سایبر به طور هم زمان دارای دو ویژگی «ارتباطی» و «اطلاعاتی» است لذا باید تعریفی از آن ارائه شود که ضمن معرفی ماهیت اطلاعاتی آن گویای ویژگی ارتباطاتی این فضا که مهمترین جنبه آن است نیز باشد. بنابراین می توان چنین تعریفی را ارائه داد: «فضای سایبر تمامیت الکترونیکی پدید آمده از طریق ارتباط الکترونیکی مجموع وسائل ایجاد، ذخیره، پردازش، و انتقال داده های الکترونیکی با ویژگی شبیه سازی و مجازی سازی است.»

عموم مردم به غلط فضای مجازی را معادل «اینترنت» می دانند. در حقیقت انتخاب واژه مجازی در مقابل حقیقی برای دنیای ارتباطات و داده های الکترونیکی خالی از مسامحه نبوده است. به ویژه آنکه در دهه های اخیر دامنه آن به نحو فزاینده ای رو به گسترش است و امروزه قلمرو آن چه بسا بسیار گسترده تر از دنیای به اصطلاح واقعی گردیده. خصوصاً آنکه سیطره اش گذشته و حال و آینده را دربر می گیرد. بنابراین، فضای مجازی در واقع حقیقتی است که به سرعت بخش قابل توجهی از زندگی انسان ها را در بر گرفته و برای نسل جدید و آینده بخش غالب زندگی شان را تشکیل خواهد داد.

حال در این فضای مجازی موضوع مهم حریم خصوصی نقشی اساسی دارد که بایستی مورد بررسی و پژوهش قرار گیرد.

۱-۱-۳ ضرورت تحقیق

ماهیت انسانی و اجتماعی حریم خصوصی خود منشاء اصلی تحول مفهوم آن در طی تاریخ است. زیرا جوامع انسانی همواره از جهات مختلف از معنا و مفهوم فرهنگ گرفته، تا نوع حکومت و ... در حال تغییر و تحول اند و به همین ترتیب مفهوم حریم خصوصی نیز در طول سالیان متحول شده و قلمرو و مصادیق متفاوتی پیدا کرده است. بنابراین می توان گفت که مفهوم حریم خصوصی در دو بعد زمان و مکان سیلان و پوییش دارد. بخش مهمی از این تغییرات حاصل پیشرفتهای علمی و نوآوریهای فناوری است که دهه های اخیر شتاب بیشتری پیدا کرده و باعث پدیداری جلوه هایی نوظهور از حریم خصوصی و لزوم حمایت از آن شده است. به عنوان مثال تا پیش از پیدایش فناوریهای جدید اطلاعات و ارتباطات در باب اطلاعات مربوط به اشخاص، دامنه مفهوم آن در بعد غیر فیزیکی، عمدتاً جلوگیری از انتشار اطلاعات خلاف واقع و کذب و انتساب آنها به افراد بود. تاسیسات حقوق کیفری کلاسیک که مورد تایید اغلب قانون گذاران است و واجد ضمانت اجراهای کیفری و بعضاً مدنی است مانند افتراء، قذف، نشر اکاذیب و موارد مشابه موید همین وضعیت است. اما ویژگیها و قابلیت های خاص فناوری اطلاعات و ارتباطات امکان وسیع برای کسانی که قصد سوء استفاده از داده های شخصی افراد را داشتند، فراهم کرد که می تواند تبعات و آثار مخربی داشته باشد. این تحول تکنولوژیکی جنبه های جدیدی از حریم خصوصی را مطرح کرد که شدیداً نیازمند حمایت بودند و ناکارآمدی قوانین پراکنده و سنتی مربوط به جنبه های دیگر حریم خصوصی را در این زمینه نشان می داد. لازم به ذکر است حجم ادبیات حقوقی شکل گرفته حول این محور به مراتب از آنچه که در سایر شقوق حریم خصوصی ارائه گردیده، کمتر است. فقدان یک ادبیات حقوقی بسیار غنی و مبسوط، علی رغم وجود منافع میان کشورهای جهان در ایجاد و توسعه این رشته از دانش حقوق همگام با آخرین تحولات علمی جهان به وضوح محسوس می باشد. اصطلاحاتی مانند حریم خصوصی در فضای سایبر، جمع آوری اطلاعات شخصی، کاویدن داده ها، حمایت از داده ها، حمایت از داده های شخصی حساس، پردازش داده ها و ... نمونه هایی از مفاهیمی هستند که بنابراین نیاز و ضرورت جوامع امروزی وارد حیطه حریم خصوصی شده اند.^۲

۱-۱-۴ اهداف تحقیق

فضای سایبر مبتنی بر دو رکن ارتباطی و اطلاعاتی آن است. حال باید ببینیم حریم خصوصی در فضای سایبر چه مفهومی دارد. با توجه به ماهیت و عملکرد این فضا می توان آن را به یک ابرشاهراه اطلاعاتی تشبیه کرد که ویژگی و عملکرد عمده آن

۲. فرید محسنی، حریم خصوصی اطلاعات، انتشارات دانشگاه امام صادق، تهران، ۱۳۸۹، ص ۴۵ و ۴۶.

ارتباطات جهانی و انتقال داده است. بدین ترتیب در این قلمرو همه چیز از جنس «داده» است و از میان تقسیم‌بندی جنبه‌های مختلف حریم خصوصی، در فضای سایبر حریم خصوصی اطلاعاتی و ارتباطاتی مطرح است که البته در زمینه ارتباطات فقط شیوه‌های نوین آن که در فضای سایبر مبتنی بر ایجاد، پردازش و انتقال داده‌هاست، اصول و قواعد یکسانی با حریم خصوصی اطلاعاتی در این فضا دارد به نحوی که در زیر مجموعه حریم خصوصی اطلاعاتی قابل بحث و بررسی است.

از هنگام پیدایش مخاطرات ناشی از جمع‌آوری، ذخیره، پردازش و انتقال داده‌های شخصی نسبت به حقوق مربوط به شخصیت شهروندان در دهه ۶۰ میلادی به دنبال رواج روزافزون استفاده از کامپیوتر، میزان اهمیت اطلاعات شخصی و حمایت از آنها بیش از پیش مشخص شد. همانطور که گفته شد، حساسیت و اهمیت این موضوع در جامعه کنونی به قدری است که بسیاری از تعاریف حریم خصوصی با رویکرد اطلاعاتی صورت می‌گیرد.^۳ و در این پایان نامه هدف این است که در تطبیق حق حریم خصوصی در فضای مجازی در عرصه‌ی جهانی راهکارها و فرصت‌ها مورد بررسی و آسیب‌شناسی قرار گیرد.

۱-۱-۵ سوالات تحقیق

پایان نامه‌ی اینجانب قصد دارد به پرسش‌های ذیل که در برگزیده‌ی پرسش‌های فرعی هستند پاسخ دهد:

پرسش کلیدی :

۱- در زمینه‌ی توجه به رعایت حریم خصوصی اشخاص چه کنوانسیون‌ها و رویه‌های بین‌المللی‌ای وجود دارد و آیا امکان تسری آن‌ها به فضای مجازی هست؟

پرسش‌های فرعی :

۲- در زمینه‌ی فضای مجازی به صورت عام چه کنوانسیون‌ها و رویه‌های بین‌المللی‌ای وجود دارد و لزوم توجه به این مقوله در دنیای معاصر تا چه حد جدی و مهم است؟

۳- در نهایت آنکه با توجه به مقایسه‌ی قوانین و عملکرد چند کشور در زمینه‌ی نقض حریم خصوصی در فضای مجازی و معضلات پیش آمده در عرصه‌ی بین‌المللی چه اقدامات عملی از سوی دولت‌ها و سازمان‌های بین‌المللی بایستی صورت پذیرد؟

۱-۱-۶ فرضیه تحقیق

مفروض : در محیط دیجیتالی و شبکه‌های رایانه‌ای، اصل بر آزاد بودن جریان اطلاعات و دسترسی افراد به اطلاعات است. این آزادی بی‌حد و مرز نیست، بلکه در مورد حریم خصوصی افراد، این آزادی نفی می‌شود.^۴

^۳ به عنوان مثال تعریفی که در حقوق استرالیا ارائه شده حاکی از چنین رویکردی است :

«قلمروی از زندگی اشخاص که تصمیم راجع به انتقال یا عدم انتقال اطلاعات درباره زمان، نحوه و اندازه این انتقال، عرفاً با آن اشخاص است. نظیر حقوق اشخاص برنامه، تصویر، صوت، عقاید، خلیات، حریم منازل و اماکن خصوصی، حق بر اطلاعات و ارتباطات خصوصی.»

اصول حاکم بر حریم خصوصی اطلاعات : ترجمه انصاری، باقر، ماهنامه حقوقی معاونت حقوقی امور مجلس ریاست جمهوری، شماره ۳، ۱۳۸۱، ص ۳۴، مشاهده اصل مقاله و نیز مباحث بیشتر در زمینه اصول حاکم بر حمایت از حریم خصوصی در حقوق استرالیا، در :

<http://www.Privacy.gov.au/publication/npps.1-point.html>.

<http://www.Privacy.gov.au/publication/ipp.htm>

^۴ ابراهیم حسن بیگی ، حقوق و امنیت در فضای سایبر ، انتشارات موسسه فرهنگی مطالعات و تحقیقات بین‌المللی ابرار معاصر ایران ، ۱۳۸۴ ، ص

فرضیه : کنوانسیون های حقوق بشر بین الملل و معاهدات بین المللی از ابزارهای حمایت از حریم خصوصی افراد به صورت عام محسوب شده و قابلیت تسری به فضای مجازی را دارند و بایستی اتفاق نظر فراگیرتری در عرصه ی بین الملل در این زمینه صورت پذیرد.

۱-۱-۷ روش تحقیق

روش پژوهشی انتخابی این رساله علی-توصیفی بوده و شیوه گردآوری داده های این رساله شیوه ی کتابخانه ای با ابزار گردآوری فیش های تحقیقاتی است.

۱-۱-۸ موانع و محدودیت های تحقیق

با توجه به بکر بودن موضوع و اینکه در بررسی های انجام شده تا به حال به صورت خاص و با جزئیات به مساله ی این پایان پرداخته نشده است، کمبود منابع فارسی یکی از موانع پیش رو بود که برای حل آن به ترجمه ی اسناد بین المللی و مقالات روز دنیا در این زمینه پرداختم.

۱-۱-۹ ادبیات تحقیق

برای بررسی پیشینه ی پژوهش در این موضوع ابتدا به بررسی پایان نامه های مرتبط در این زمینه که در مرکز اطلاعات و مدارک علمی ایران ثبت گردیده بود، پرداختم و با در نظر گرفتن اینکه در موضوع حریم خصوصی پایان نامه های مختلفی وجود داشت و تنها پایان نامه ی نزدیک به موضوع من که حریم خصوصی را در فضای مجازی بررسی نموده بود ، پایان نامه ی آقای جعفر حسینی از دانشگاه شهید بهشتی با موضوع « حمایت کیفری از حریم خصوصی در فضای سایبر » بود که ایشان هم دانشجوی رشته ی حقوق جزا و جرم شناسی و با تاکید بر جنبه های کیفری موضوع به مساله پرداخته بودند. در نتیجه شاید بتوان گفت که در میان پایان نامه های نگارش یافته، موضوع اینجانب سابقه ای نداشته است.

سپس در بررسی منابع فارسی، چه کتب و چه مقالات علی رغم ضعف در این زمینه، نزدیک به ۲۰ عنوان کتاب و مقاله ی موجود در حقوق فضای مجازی را بررسی کردم که باز هم میتوان گفت هیچ کتابی تخصصی به موضوع پایان نامه ی اینجانب به صورت صرف نپرداخته است و تنها در برخی از کتب مذکور در حد بخشی از یک فصل این موضوع مورد توجه قرار گرفته است. در میان کتاب های موجود در این زمینه، کتاب تحقیقات مقدماتی در جرایم سایبری تألیف دکتر زندی در بخش اصول چالشی حاکم بر فضای مجازی، کتاب جرایم رایانه ای از منظر حقوق جزای ایران و حقوق بین الملل تألیف آقای شیرزاد در بخش جرایم رایانه ای از دیدگاه حقوق بین الملل، کتاب مجموعه مقاله های همایش بررسی جنبه های حقوقی فناوری اطلاعات از مقاله ی سرکار خانم پاکزاد در بخش اقدام های سازمان های بین المللی و منطقه ای در خصوص جرم های رایانه ای، کتاب حقوق فناوری اطلاعات از دکتر اصلانی در بخش تبیین همکاری های بین المللی در زمینه ی فضای مجازی، کتاب مقدمه حقوق سایبر از آقای قاجار در بخش تحولات و اصطلاحات حریم خصوصی، کتاب حریم خصوصی اطلاعات از دکتر محسنی در بخش مفاهیم عمومی و دیدگاه ها، کتاب حقوق بین الملل ارتباطات و اطلاعات تألیف ادوارد پلومان در بخش اسناد بین المللی و همچنین سایر کتب و مقالات مرتبط در این موضوع استفاده شد که فهرست کامل آنها در بخش منابع پایان نامه آمده است.

در بخش مقالات خارجی به ترجمه ی برخی از مقالات روز دنیا در این زمینه و همچنین اسناد بین المللی مرتبط پرداختم که از جمله ی آن مقالات بایستی به مقاله ی "Defining Privacy, Charting its Development and Prospects" از

Resolving Conflicting International Data Privacy Rules in " مقاله ی DeyaBhattacharya Roll در سال ۲۰۰۹، مقاله ی " Cyberspace Internet Regulation and the Role of " از Joel R. Reidenberg از دانشگاه استنفورد و مقاله ی " International Law از Antonio Segura-Serrano در سال ۲۰۰۶ از جمله مقالاتی بود که توسط خود اینجانب ترجمه شد و مورد استفاده قرار گرفت. سایر مقالات مورد استناد نیز به تفصیل در بخش منابع آمده است. در مورد اسناد بین المللی نیز بسیاری از اسناد مورد استفاده و ترجمه قرار گرفت که در تحقیق به آنها اشاره شده است. در زمینه ی اسناد بین المللی با توجه به حساسیت موضوع و مسائل پیش آمده ی اخیر وجود اسناد دقیق تر و بیشتری مورد انتظار بود.

۱-۱-۱ نوآوری تحقیق

با توجه به توضیحات فوق و مطالعه ی منابع موجود، نوآوری این تحقیق در پیوند موضوع حریم خصوصی به عنوان یک بحث ریشه دار در حقوق با بحث فضای مجازی به عنوان یک فناوری نوین در علم بود. در این ارتباط با در نظر گرفتن چالش جدی و به روز در عرصه ی بین الملل و میان کشورهای گوناگون که همان نقض حق حریم خصوصی شهروندان توسط دولت ها با توجهات غیر اصولی می باشد، ویژگی اصلی این تحقیق را بایستی خلاقیت و نوآوری در طرح این پیوند ضرورت ارائه راهکار عملی در حل مشکلات ناشی از مساله ی مذکور دانست.

۱-۱-۱۱ سازماندهی تحقیق

این پایان نامه در ۴ فصل با عناوین و موضوعات:

فصل یکم) شیوه پژوهش و کلیات،

فصل دوم) تعاریف و مفاهیم، دکتترین، تاریخچه و تحولات، نقد و مبانی نظری

فصل سوم) بررسی اسناد و رویه های بین المللی موجود در حمایت از حق حریم خصوصی در فضای مجازی

فصل چهارم) جمع بندی، نتیجه گیری و پیشنهاد

تدوین شده است.

۱-۲ کلیات

در ادامه ی این فصل ضمن سه قسمت به بررسی کلیات موضوع می پردازیم :

- چالش های حریم خصوصی، که منظور از آن در قلمرو فضای سایبر است، ضمن بررسی موضوعات حمایت از داده ها و نهایتاً حمایت کیفی

- ویژگی های خاص نقض حریم خصوصی در فضای مجازی و ضرورت نیاز به بررسی آن

- مزیت ها و محدودیت های فضای سایبر برای حریم خصوصی

۱-۲-۱ چالش های حریم خصوصی

در فصل دوم این پایان نامه به طور مبسوط به این بحث پرداخته خواهد شد اما به اختصار بایستی اظهار داشت جیمز مور^۵ در سال ۱۹۹۷ اعلام کرد که موضوع حریم خصوصی در ایالات متحده از مفاهیم مرتبط با تعدی و مداخله، اخیراً به موضوعات مرتبط با اطلاعات تغییر یافته است. وی در تئوری حریم خصوصی خود، ترکیبی از ۳ عنصر مهم عدم تعدی^۶، مداخله^۷ و

⁵. James Moor

⁶. Intrusion

دسترسی به اطلاعات^۷ را مطرح نموده است. طبق «نظریه کنترل و دسترسی محدود»^۸ وی، فرد در وضعیتی دارای حریم خصوصی است که در آن وضعیت به خصوص از تعدی، مداخله یا دسترسی به اطلاعات توسط سایرین محفوظ باشد. نکته مهم در این تعریف تاکید مور بر «وضعیت» است. وضعیت تعمداً وسیع بیان شده تا در شرایط و محدوده وسیعی قابلیت طرح و اعمال داشته باشد. وضعیت می‌تواند اساس «حس هنجاری»^۹ خصوصی تلقی گردد. بنابراین انجام فعالیت، یک رابطه، ذخیره‌سازی و دسترسی به اطلاعات در یک کامپیوتر همگی می‌تواند از تعابیر وضعیت باشد.^{۱۱}

در واقع اهمیت حریم خصوصی در فضای سایبر به واسطه قابلیت‌های آن در موارد ذیل و توسعه روزافزون استفاده از آن دو چندان گردیده است: ۱. حجم اطلاعات قابل جمع‌آوری در فضای سایبر به دلیل رشد فناوری توسعه یافته است. ۲. سرعت ارسال اطلاعات بسیار بالاست و روز به روز نیز افزایش می‌یابد. ۳. ماندگاری اطلاعات در آن می‌تواند حتی نامحدود قلمداد شود. ۴. نوع اطلاعات قابل انتقال، که اکنون به هر شکلی از قبیل متن، صوت، تصویر و فیلم قابل ارسال است.

آلن وستین^{۱۲} حقوقدان آمریکایی، حریم خصوصی را در کتاب خود به نام «حریم خصوصی و آزادی»^{۱۳} اینگونه تعریف می‌کند: «خواست افراد، گروه‌ها و موسسات درباره خودشان، برای اینکه چه زمانی، چگونه و تاچه حدی از اطلاعات مربوط به آنها به دیگران افشاء شود»^{۱۴}.

با توجه به این دو نمونه تعریف می‌توان نتیجه گرفت که محور اصلی و امروزی حمایت از حریم خصوصی در فضای سایبر تعاریف مبتنی بر اطلاعات و کنترل شخص بر توزیع اطلاعات خود می‌باشد که این امر به لحاظ اقتضا ماهیت این فضا است. با استفاده از مطالب فوق می‌توان نقض حریم خصوصی را اینگونه تعریف کرد:

«دسترسی به اطلاعات مربوط به اشخاص بدون رضایت آنها»

با جستجو در اینترنت و گردآوری اطلاعات شخصی از سایت‌های مختلف در زمانی کمتر از ۲۰ دقیقه می‌توان از اطلاعات حساس اشخاص آگاه شد و از کنار هم قرار دادن آنها به مسائل خصوصی زندگی فرد دست یافت. به عنوان نمونه با ورود به پایگاه اینترنتی ارزیابی اموال در اداره دارایی در امریکا به میزان اموال منقول و غیرمنقول افراد پی برد. انواع دیگر اطلاعات شخصی که تحت عناوین مختلف در شبکه جمع‌آوری شده‌اند نیز همین وضعیت را دارند. مثلاً در برخی از کشورها نظیر امریکا که پرونده‌های دادگاه‌ها به طور دیجیتالی در شبکه قرار دارند و یا اطلاعات مربوط به هویت افراد و ... همگی در معرض "فضولی یا زیر نظر گرفتن دیگری در شبکه"^{۱۵} هستند، مصداق بارز نقض حریم خصوصی در فضای سایبر است.

در این زمینه می‌توان به حمله خراب کارانه به سیستم آموزش الکترونیکی، از جمله به دانشگاه جورج میسون در ژانویه ۲۰۰۵ و دانشگاه‌هایی مانند تگزاس، جورجیا، میسوری، و کالیفرنیا و دسترسی به اطلاعات حقوق اساتید، نمرات دانشجویان و غیره^{۱۶}، نفوذ به شبکه بی‌سیم Mobile-T و برداشت مکاتبات و فایل‌های شخصی مشتریان این شرکت اشاره کرد^{۱۷} که با سوء استفاده از شبکه‌ی اینترنت صورت گرفته و باید برای مقابله با این‌گونه حملات تدابیر مناسبی اندیشید.

7. Interference

8. Information Access

9. Moor's Control/Restricted Access Theory

10. Normative Sense

11. Tavani, T. Herman, op.cit.

12. Alan Westin

13. Privacy and Freedom

14. [http://www.Privacilaw.org/fundamentals/privacy and freedom.html](http://www.Privacilaw.org/fundamentals/privacy%20and%20freedom.html).

15. Cyberspooning

16. <http://www.washingtonpost.com>, (12Jan2005).

17. <http://www.siliconvalley.com>; also : <http://www.washingtonpost.com>.

تمام رخدادهای جامعه اطلاعاتی به وسیله داده‌ها صورت می‌گیرد در نتیجه حریم خصوصی در فضای سایبر بر مبنای داده‌ها باز تعریف شده است. و در واقع مفهوم «حمایت از داده‌های شخصی» یا به طور خلاصه «حمایت از داده» جایگزین عنوان حریم خصوصی در فضای سایبر شده است. حمایت از حریم خصوصی در این فضا از طریق حمایت از داده‌های شخصی در مقابل جمع‌آوری، پردازش و افشا غیرقانونی تحقق می‌یابد. زیرا اصولاً افراد داده‌های شخصی خود را قلمروی اختصاصی و ممنوع از تعرض تلقی می‌نمایند. جمع‌آوری و نگهداری اطلاعات اشخاص بدون اجازه ایشان، حتی اگر مورد استفاده قرار نگیرد، به نحوی خود ناقض حریم شخصی افراد است، زیرا این کار فی نفسه موجبات تهدید و آزار روحی و نگرانی اشخاص را فراهم می‌کند و استفاده از اینترنت امکان جمع‌آوری آسان چنین اطلاعاتی را از افراد، بدون علم و آگاهی ایشان، بوجود می‌آورد.^{۱۸} بنابراین علی‌رغم تفاوت مفهومی داده‌ها و اطلاعات به لحاظ تکنولوژی و حقوقی، در فضای سایبر دو اصطلاح «حمایت از حریم خصوصی»^{۱۹} و «حمایت از داده‌ها»^{۲۰} تطابق معنایی دارند و مترادف هستند و در ادبیات حقوقی به صورت معادل یکدیگر به کار می‌روند. به همین ترتیب «حریم خصوصی ارتباطی» در فضای سایبر نیز با عباراتی مانند «حمایت از داده‌های ارتباطی» مطرح می‌شوند. علاوه بر آنچه گفته شد نظر به تفاوت فضای سایبر با محیط فیزیکی به ویژه از جهت اهمیت، روش‌ها و شیوه‌های نقض حریم خصوصی و دستیابی به اطلاعات دیگران، قوانین عادی پاسخ‌گوی نیازهای آن نبوده به همین جهت قانون‌گذاران در کشورهای مختلف قوانین خاصی برای آن تصویب نموده‌اند و از این طریق سازوکار مناسب و تمهیدات لازم در زمینه پیشگیری از جرائم مختص این فضا و حمایت‌های کیفی مناسب آن را پیش بینی کرده‌اند.

۱-۲-۲ حریم خصوصی و منافع عمومی

آزادی‌های حریم شخصی و خصوصی از یک سو و آزادی‌های مرتبط با حوزه عمومی از سوی دیگر، هر کدام بخشی از هویت ما را به عنوان انسان شکل می‌دهند. استقلال منافع شخصی و خصوصی از قدرت دولت و حتی نهادهای حوزه عمومی باعث می‌شود تا شهروند آزاد و مستقل، هویتی شخصی و هسته‌ای یگانه و خود محور پیدا کند. اما حریم خصوصی علاوه بر آزادی اطلاعات با منافع عمومی دیگری نیز در تعارض قرار می‌گیرد مانند امنیت ملی، سلامت عمومی، بهداشت جمعی، اطلاعات لازم برای دعاوی حقوقی، پیشگیری و تعقیب جرائم کیفری، تحقیقات علمی، آماری و تاریخی. این‌ها نمونه‌هایی از مهمترین منافع جمعی هستند که با حریم خصوصی اطلاعاتی در بسیاری از موارد در تعارض قرار می‌گیرند. جمع‌آوری اطلاعات بسیار دقیق از حقایق و اطلاعات شخصی توسط مقامات عمومی، برای موثر بودن اقدامات اداری ضروری به نظر می‌رسد اما نکته مهم در حفظ محرمانگی و ناشناسی افراد موضوع داده، تا حد امکان است. در یک پرونده انگلیسی قاضی مربوطه استدلال کرد^{۲۱}:

«اگر اطلاعات به دست آمده به وسیله پلیس، اداره مالیات، اداره تامین اجتماعی، خدمات بهداشتی و سایر موسسات در یک فایل جمع‌آوری شوند، آزادی‌های فردی به طور جدی به مخاطره خواهد افتاد. وجود این اطلاعات فردی به طور متمرکز، نشانه‌هایی از یک کشور توتالیتراست.»

به طور کلی، رژیم‌های توتالیترا به اقتضای ماهیت خود خواستار قدرت نامحدودند و این قدرت تنها در صورتی به دست می‌آید که همه انسان‌ها بدون حتی یک استثناء در تمام ابعاد زندگی‌شان تحت یک چیرگی قابل اعتماد درآیند.

^{۱۸}. فرید محسنی و فریدون قاسم زاده، حریم شخصی در فضای مجازی، با تکیه بر حقوق ایران، فصلنامه علمی و پژوهشی شریف، شماره ۳۴، تابستان ۱۳۸۵، ص ۲۴.

^{۱۹}. Privacy Protection

^{۲۰}. Data Protection

^{۲۱}. به نقل از حمایت داده‌ها، شورای عالی انفورماتیک، ص ۱۸، ۱۳۸۱، در

امنیت محوری دولت‌ها نیز زمینه ساز نقض خلوت شهروندان است. به این معنا که در تزامن بین حریم خصوصی مانند حق شهروندی با امنیت، پیوسته یا بیشتر مواقع، امنیت مرجح شناخته می‌شود. میزان اهمیت امنیت در مبحث جرائم علیه امنیت ملی و تعارض آن با سایر مصالح و منافع از همین جا مشخص می‌شود.

گذشته از رژیم‌های توتالیتر و امنیت محوری دولت‌ها، در برخی موارد آنچه که با حریم خصوصی در تعارض است، مصالح اجتماعی به معنی واقعی کلمه می‌باشد. به عنوان مثال می‌توان به تزامن حق بر خلوت با مصالح و منافع عمومی در پیگیری و کشف جرائم اشاره کرد. از یک سو جامعه تا اندازه‌ای حق دارد از وقوع جرائم مطلع شود و از سوی دیگر سوابق مربوط به اتهامات و یا محکومیت افراد جنبه عمومی نیز دارد. اعلان جرم توسط رسانه‌ها بر وضعیت محاکمه منصفانه نیز تاثیر می‌گذارد. تزامن میان عدم دسترسی به پرونده پزشکی بیماران برای دیگران با انتشار اطلاعات پزشکی برای استفاده جهت پیشرفت‌های علمی و حمایت از بهداشت عمومی، نمونه دیگری از تعارض حریم خصوصی با منافع عمومی است.

توسعه فناوری و اهتمام دولت‌ها برای فراگیر شدن دولت الکترونیکی و تجارت الکترونیکی دسترسی به اطلاعات در همه زمینه‌ها را تسهیل نموده است و به اقتضای آن امنیت مورد تهدید جدی‌تر قرار گرفته، لذا ضرورت حمایت‌های کیفی بیشتر احساس می‌گردد.

بانک‌های اطلاعاتی متمرکز در دنیای امروز به ویژه در فضای سایبر تهدیدی جدی و خطری مهم برای آزادی‌های فردی محسوب می‌شوند. این داده‌ها باید تا زمانی که برای انجام امور اداری و حکومتی ضروری است، توسط مقامات عمومی نگهداری شوند.

در عمل موارد بسیاری از سوء استفاده از این پایگاه‌های داده دیده شده است. به عنوان مثال، موارد بسیاری اخاذی از بیماران مبتلا به ایدز، پس از دستیابی به پرونده پزشکی ایشان وجود داشته است. در موارد دیگری نیز مرتکبین با به دست آوردن داده‌های مربوط به بانک‌ها یا مشتریان آنها نسبت به افشاء تقلبات مالیاتی آنان اخاذی می‌کنند.

این موارد هشدار دهنده، مباحث سنتی حریم خصوصی در تلاش برای حفظ حریم خصوصی شهروندان در برابر اختیارات حکومت را تداعی می‌کند. با این تفاوت که امروزه اطلاعات پراکنده در فضای سایبر و دولت الکترونیکی متمرکز گردیده و استفاده دولت از مجموع اطلاعات علی رغم مقررات موجود می‌تواند آرامش و امنیت شهروندان را به مخاطره اندازد. علاوه بر آن خطر هکرها و نقض حریم خصوصی اشخاص از طریق دستیابی به بانک‌های اطلاعاتی، فضای ناامنی را دوچندان بحرانی ساخته است. اساساً انباشت اطلاعات در یک مجموعه، خود می‌تواند موجب نگرانی و سلب آرامش اشخاص گردد. به ویژه آنکه احتمال سوء استفاده اشخاص مختلف اعم از خصوصی، عمومی، کارمندان دولت و حتی دولت از آنها منتفی نیست. لذا اهمیت راهکارهای حقوقی اعم از پیشگیری و یا کیفری برای ایجاد امنیت در این فضا مشخص می‌گردد. بررسی اسناد بین‌المللی و «قواعد حمایت از داده» کشورها حاکی از حکومت اصول حمایت از حریم خصوصی بخش عمومی است. بنابراین برای ممانعت از بازگشت تاریخ به نفع اختیارات مقامات عمومی برای دست اندازی به حقوق فردی، باید موارد منافع جمعی مهم که نسبت به حریم خصوصی به طور استثنائی اولویت دارد به صراحت مشخص شود.

۱-۲-۳ حریم خصوصی و امنیت

امنیت در فضای سایبر، کاربرد بسیار دارد که همواره با مباحث حریم خصوصی همراه بوده است تا جایی که برخی این دو واژه را معادل هم می‌دانند، در حالی که واژگان مذکور معانی متفاوتی دارند.

حریم خصوصی اطلاعاتی به اختصار عبارت است از «کنترل شخص بر تمام اطلاعات شخصی خود». امنیت نیز به تمام اقداماتی اطلاق می‌شود که برای تضمین «در اختیار دیگری قرار نرفتن اطلاعات» یا دیگر خطرات از دست دادن آن، صورت می‌گیرد.

امنیت، تلاش برای دستیابی به میزان قابل تحملی از خطر با کمترین هزینه تعریف شده است. یک سیستم محافظت از داده‌های الکترونیکی را نیز به صورت «گروهی از امکانات و حفاظت‌های لازم با حساسیت‌های مختلف که برای خدمات داده‌ها و سیستم‌های خودکار در برابر خطرات عمدی و غیرعمدی ایجاد شده و در ارتباط با ۳ شرط لازم و اساسی یعنی محرمانگی، تمامیت و قابلیت دسترسی فراهم می‌شود» معرفی نموده‌اند.^{۲۲}

برخی عناصر یا ویژگی‌های اصلی اطلاعات را که باید حفظ شود تا ۶ مورد ذکر کرده‌اند که عبارتند از^{۲۳} :

- در دسترس بودن^{۲۴}

- سودمندی^{۲۵}

- صحت یا تمامیت^{۲۶}

- سندیت^{۲۷}

- محرمانگی^{۲۸}

- تصاحب و کنترل^{۲۹}

با توجه به تعریف امنیت و عناصر اساسی آن و با در نظر گرفتن اینکه اقدامات امنیتی هم در برابر رفتارهای عمدی و هم خطرات غیرعمدی مانند وقایع تصادفی و نیروها و اسباب فیزیکی و هم سوء استفاده گران اتخاذ می‌شوند، می‌توان نتیجه گرفت که امنیت در فضای سایبر اهداف مختلفی را دنبال می‌کند که حمایت از حریم خصوصی فقط یکی از آن اهداف است. دیگر اهداف اقدامات و حفاظت‌های امنیتی عبارتند از^{۳۰} :

- اجتناب از قصور منجر به از بین رفتن داده‌ها

- جامعه اطلاعاتی منظم و حمایت شده

- ایجاد رفتارهای اخلاقی

- تجارت الکترونیکی موفق

- شفافیت قوانین و مقررات

با توجه به مطالب فوق مرز میان حریم خصوصی و امنیت قابل تشخیص است. «حریم خصوصی در فضای سایبر» ماهیتاً یک حق است و امنیت، اقداماتی است که برای محافظت از این حق (و سایر منافع) انجام می‌شود. امنیت در این مفهوم از هفت مولفه اصلی تشکیل شده است که عبارتند از :

۱. امنیت اداری و سازمانی : مثل تعریف وظایف امنیتی افراد و تخصیص مسئولیت‌های مقتضی

۲. امنیت پرسنلی : مثل اطمینان در روش‌های استخدام و پایان دادن به خدمت کارکنان، نظارت بر نحوه دستیابی و اعمال کنترل بر منابع سیستم از طریق شناسایی صحیح پرسنل.

^{۲۲}. دزیانی، محمدحسن، پیشین، ص ۷۲.

^{۲۳}. B. Parker, Donn, Toward a New Framework for Information Security, in : "Computer Security Handbook", Forth ed., John Wileys & Sons Inc., United States of Amerca, New York, 2002, p. 53.

^{۲۴}. Availability

^{۲۵}. Utility

^{۲۶}. Integrity

^{۲۷}. Authenticity

^{۲۸}. Confidentiality

^{۲۹}. Possession

^{۳۰}. Microsoft Encyclopedia of Networking, Second ed., Microsoft Press, Washington, 2002. P. 1021.

۳. امنیت فیزیکی : مثل طراحی مرکز کامپیوتر، کنترل دسترسی به منابع ممنوعه و حفاظت در برابر حوادث فیزیکی مثل آتش‌سوزی، زلزله و حفاظت در برابر قطع برق.
 ۴. امنیت مخابرات الکترونیکی : مثل رمزگذاری، انتخاب مسیر درست ارتباطی، کنترل امواج الکترومغناطیسی.
 ۵. امنیت سخت افزاری و نرم افزاری : مثل تدابیر آشکارسازی و ردیابی و روش‌های واکنش در مقابل نقض امنیت در کل امکانات و ویژگی‌های حفاظتی
 ۶. امنیت عملیاتی : مثل شناسایی امکانات و تعیین ارزش آنها، شناسایی خطرات و نقاط آسیب‌پذیر سیستم ارزیابی، احتمال خطر و انتخاب و اجرای تدابیر امنیتی
 ۷. برنامه‌ریزی احتیاطی : مثل برنامه ریزی در برابر حوادث و هرگونه پیشامد احتمالی.
- نقض امنیت در ارتباط با حریم خصوصی، تشکیل دهنده دسته مهمی از جرائم علیه حریم خصوصی می‌باشد. حمایت حقوقی از امنیت فضای سایبر جلوگیری از نقض آن در غیر از موارد حریم خصوصی یکی از مباحث جدید حقوقی در فضای سایبر است که تنها چند سال از شکل‌گیری آن می‌گذرد.

۱-۲-۴ حمایت از داده‌ها

حمایت از داده در پرتو شناخت اصول حاکم بر داده‌ها و طبقه‌بندی آن امکان‌پذیر است. در اینجا ابتدا اصول مختلف حاکم بر داده‌ها و سپس طبقه‌بندی داده از جهات مختلف مطرح می‌گردد.

اصول حاکم

اصول مبنایی در به کارگیری داده‌ها با سه معیار «چرا، چگونه و چقدر» قابل تعریف می‌باشد. به عبارت دیگر به منظور حمایت از داده‌ها این اصول باید ناظر به هدف، اوصاف کیفی کار و اوصاف کمی آن باشد. این سه پرسش ما را به سه اصل مبنایی در تمام مراحل جمع‌آوری و به کارگیری داده‌ها رهنمون می‌سازد :

۱. مشروعیت به کارگیری : استفاده از داده‌ها باید در راستای هدفی مشروعی و با اجازه شخص موضوع داده‌ها یا اجازه قانون باشد. شرایط و حدود و اجازه توسط موضوع داده‌ها را قانون معین می‌کند.
 ۲. منصفانه بودن به کارگیری : با توجه به شرایط و اوضاع و احوال مختلف، باید بهترین روش برای به کارگیری داده‌ها انتخاب شود. ارکان اصلی انصاف در پردازش عبارتند از : کیفیت داده‌ها، امنیت داده‌ها و شفافیت مبتنی بر اطلاع‌رسانی به موضوع داده‌ها یا مقام ناظر و شناسا مانند موضوع داده‌ها.
 ۳. محدود و مرتبط بودن به کارگیری : تنها در صورت ضرورت و در حد ضرورت و مرتبط با هدف اعلام شده می‌توان داده‌ها را به کار گرفت. استثنائات وارد بر هر یک از اصول فوق را قانون معین می‌کند.
- حمایت داده‌ها دربردارنده سلسله اقدامات گسترده از دسترسی تا احیای آنهاست. در حال حاضر از طرفی در دسترس بودن داده‌ها، لازمه رقابت و حیات اشخاص حقیقی و حقوقی است و از طرف دیگر از بین رفتن، تحریف و یا سوء استفاده از داده‌ها نیز نتایج منفی زیادی داشته باعث توقف برنامه‌ها و ورود خسارت به افراد ذیربط می‌شود. به علاوه استفاده از اینترنت و پیامدهای آن حمایت از داده‌ها را به امری حیاتی بدل کرده است.^{۳۱}

³¹. <http://www.csoon.com>